

รายงานสรุปผลการประชุมระดมความคิด ครั้งที่ 3
ภายใต้โครงการการศึกษาและประเมินความก้าวหน้าของการจัดการเทคโนโลยีสะอาด
ของประเทศไทยด้วยดัชนีชี้วัดที่เหมาะสม
วันที่ 21 มิถุนายน 2548 เวลา 13.00 – 16.00 น.
ณ ห้องเมจิก 3 ชั้น 2 โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

เริ่มการประชุม 13.30 น.

ในการประชุมครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวนทั้งสิ้น 160 คนจาก 128 หน่วยงาน เริ่มการประชุมเมื่อเวลา 13.30 น. โดยมีนายประดิษฐ์ บุญตันตราภิวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กล่าวเปิดการประชุม และกล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ “การศึกษาและประเมินความก้าวหน้าของการจัดการเทคโนโลยีสะอาดของประเทศไทยด้วยดัชนีชี้วัดที่เหมาะสม” รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการประชุมระดมความคิด ครั้งที่ 3 ซึ่งจัดขึ้นเพื่อขอข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเทคโนโลยีสะอาดของประเทศไทย ในเรื่องของแผนการปฏิบัติการ เรื่อง การส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2549-2553) พร้อมทั้งโครงสร้างและกลไกการดำเนินงานของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาด

ต่อมา ดร.พงษ์วิภา หล่อสมบูรณ์ ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจและสิ่งแวดล้อม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้มาแนะนำโครงการฯ โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตการดำเนินงาน ขั้นตอนและเป้าหมายของโครงการฯ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้รับทราบถึงภาพรวมของโครงการ จากนั้น นางสาวสุนน สุเมธเชิงปรัชญา รองนักวิจัยอาวุโส สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยได้นำเสนอกรอบแนวการจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนปฏิบัติการ เรื่อง การส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2549-2553) และนายสุดกล้า บุญญนันท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสะอาด สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้นำเสนอโครงสร้างและกลไกการดำเนินงานของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ผลจากการประชุมระดมความคิด

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. แผนปฏิบัติการ เรื่อง การส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2549-2553)

- ประเด็นที่ทำให้การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาดไม่แพร่หลายในเมืองไทย

แม้จะเป็นหลักการที่ดี เป็น win-win เกิดจากปัจจัยประการ **เช่น พลังงาน** ดังนั้น ต้องหาวิธีการที่จะทำอะไรให้มีการนำเทคโนโลยีสะอาดไปใช้ได้มากขึ้น และจัดทำตัวชี้วัดเพื่อนำไปประเมินผลความก้าวหน้าต่อไป โดยอาจมีการประสานงานกับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism, CDM) และมุ่งเน้นการดำเนินงานเทคโนโลยีสะอาดในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นภาคอุตสาหกรรมก่อน (Biogas/biodiesel จากโรงแปงมัน)

- การจัดทำแผนปฏิบัติการ ควรแปลงมาตรการและกลยุทธ์ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาดมาเป็นแผนปฏิบัติการและกำหนดเป้าหมาย โดยการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคีทั้ง 6-7 ภาคีที่ระบุไว้ในแผนแม่บทฯ ดังกล่าว
- ผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการผลักดันในการส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดยังไม่ชัดเจน ทำให้มองไม่เห็นภาพชัดว่าควรจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายอย่างไรเพื่อให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์หรือวัตถุประสงค์ของกรมฯ ได้ ซึ่งกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ชี้แจงว่าในเรื่องของการส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาด กรมฯ ได้วางกรอบไว้ว่าแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดจะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ และในขณะเดียวกัน ต้องสอดคล้องกับภารกิจของกรมฯ ด้วย คือ การเป็นองค์กรที่ต้องส่งเสริมเผยแพร่ความรู้และจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
- ในแผนปฏิบัติการ ควรกำหนดหน้าที่และกลุ่มเป้าหมายของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน รวมทั้งควรจัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำด้วย ดังนั้นการเขียนโครงการหรือแผนปฏิบัติการควรเขียนโดยใช้กลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก
- ควรปรับปรุงตัวชี้วัดตามมาตรการที่ได้นำเสนอ **โดยแบ่งตามพื้นที่**
- ได้มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า เฉพาะมาตรการ 1.2 ในส่วนของ “การส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดแก่หน่วยงานภายนอก” เท่านั้นที่เป็นมาตรการสร้างจิตสำนึก ซึ่งในการส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดควรจะเป็นการส่งเสริมทั้งการสร้างจิตสำนึกและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานทั้งในด้านการเงินและด้านวิชาการ และทางกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมควรสร้างมาตรการส่งเสริมให้สร้างกระบวนการให้เอกชนเกิดความต้องการในการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาด และจากนั้นจึงหาวิธีการและแหล่งสนับสนุนด้านการเงินให้เอื้อต่อการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาดในภาคเอกชนด้วย
- นอกจากนี้ ได้มีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการจัดลำดับความสำคัญเพื่อดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาด ควรเริ่มจากการจัดลำดับพื้นที่ที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุดเป็นอันดับต้นๆ

- ได้มีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรลำดับความสำคัญของกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมหรือกลุ่มภาคีใดควรเป็นกลุ่มที่จะส่งเสริมในช่วงแรกๆ และควรพิจารณาถึงแรงจูงใจ (incentive) ที่จะชักจูงให้กลุ่มภาคีเป้าหมายให้ความสนใจกับการดำเนินงานเทคโนโลยีสะอาด
- ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อผลักดันให้ประชาชนและอุตสาหกรรมเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสะอาด และควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาด โดยอาจกำหนดกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานที่เริ่มจากอุตสาหกรรมก่อน เช่น ในโรงกลั่นน้ำมัน นอกจากนี้ควรคำนึงถึงเรื่องงบประมาณในการดำเนินงานด้วย ว่าอย่างไรจึงจะช่วยอุตสาหกรรมลดต้นทุนในการดำเนินงาน หรือประสานงานเพื่อหาแหล่งทุนมาช่วยสนับสนุนในการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาด
- ที่ปรึกษาได้ชี้แจงว่า การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาดในภาคอุตสาหกรรมมีเจ้าภาพที่ชัดเจน คือ กระทรวงอุตสาหกรรม หรือในภาคการท่องเที่ยวก็มีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นเจ้าภาพ และในส่วนของการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าภาพ ประกอบกับนโยบายของกรมฯ ที่ต้องการส่งเสริมเผยแพร่หลักการด้านการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ชุมชนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป ดังนั้นเพื่อลดการทำงานซ้ำซ้อนและดำเนินงานตามนโยบายของผู้บริหาร กลุ่มเป้าหมายของกรมฯ จึงมุ่งเน้นที่ภาคการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคการศึกษา (ในบางส่วน)
- ซึ่งได้มีผู้ให้คำแนะนำว่าควรหาแนวทางในการส่งเสริมผู้นำท้องถิ่นให้มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสะอาด
- อาจมีการจัดทำตัวชี้วัดประเมินผลการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาดในส่วนท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง
- สิ่งแรกที่ศูนย์เทคโนโลยีสะอาดเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Centre of Cleaner Technology for Environmental Quality Promotion, Clean TEQP) ควรทำให้เร็วที่สุด คือ รวบรวมองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสะอาดหรือกรณีศึกษาจากโครงการนำร่องที่หน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินการไว้ นำมาเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายหรือนำไปต่อยอดได้เลย ไม่ควรเริ่มต้นใหม่
- โดยสร้างพันธมิตรเครือข่าย เช่น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และนำบทเรียนที่พันธมิตรเครือข่ายฯ ได้ดำเนินการมาสรุปบทเรียนปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไขเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสะอาดอย่างแพร่หลาย

- ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของงานในเป้าหมายหลักที่ 1 ควรวัดโดยพิจารณาจากสถานะสิ่งแวดล้อมดีขึ้น (เป็น performance-based) มากกว่าวัดจากจำนวนร้อยละของงบประมาณพัฒนาองค์กรที่ตั้งไว้เพื่อบูรณาการด้านเทคโนโลยีสะอาด

2. โครงสร้างและกลไกการดำเนินงานของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาด

- ผู้เข้าร่วมการประชุมเห็นด้วยให้มีการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสะอาดเพื่อดำเนินงานส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดของประเทศไทยให้แพร่หลายมากขึ้น
- ศูนย์เทคโนโลยีสะอาดเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Centre of Cleaner Technology for Environmental Quality Promotion, Clean TEQP) ควรนำองค์ความรู้และปัญหาอุปสรรคที่หน่วยงานอื่นได้ประสบ มาต่อยอดและทำให้ศูนย์เป็นมากกว่า demonstration center
- ศูนย์ Clean TEQP ควรตั้งเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ บูรณาการและเผยแพร่ความรู้ไปสู่ภาคีต่างๆ
- ศูนย์ Clean-TEQP ควรแยกเป็นเอกเทศเพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงาน
- อาจยกให้ศูนย์ Clean-TEQP เป็นคณะกรรมการ โดยให้รัฐมนตรีกระทรวงทำหน้าที่รับผิดชอบเรื่องเทคโนโลยีสะอาดเป็นเรื่องหลัก (เดิมคือกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันคือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) เป็นประธาน ให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นเลขานุการและเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ 7 ภาคีหลักในแผนแม่บท เป็นคณะกรรมการ ส่วนศูนย์ Clean-TEQP ก็เป็นฝ่ายธุรการ ดังนั้น จะเป็นการช่วยให้กรมควบคุมมลพิษสามารถเร่งรัดติดตามงานได้อย่างเป็นผล ในขณะเดียวกัน ก็ช่วยให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินงานตามภารกิจหลักของตนได้

3. อื่น ๆ

- ควรมีการกำหนดวิธีการประเมินความก้าวหน้าของโครงการที่ดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาด
- มีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า จากประสบการณ์ ที่อุตสาหกรรมบางแห่งไม่ได้ดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาด เช่น การผลิตพลังงานหมุนเวียนจากของเสียโรงงานและขายให้การไฟฟ้า เนื่องจากไม่มีความรู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร ทั้งที่เห็นว่าโรงงานอื่นทำแล้วดี อีกประการหนึ่ง คือ ไม่กล้าลงทุนมากเพราะไม่มีใครรับรองว่าถ้าหากลงทุนทำแล้วจะได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าหรือไม่
- ควรมีการปรับปรุงการติดตามผลการดำเนินงานในแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาด ให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- เนื่องจากขาดการประสานงานกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือถูกอ้างถึงในแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาดไม่ได้รับทราบเกี่ยวกับแผนแม่บทนี้ ส่งผลให้ไม่มีการนำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาดไปแปลงเป็นแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สำหรับในบางหน่วยงานที่ผู้บริหารรับทราบแล้ว แต่ก็จะมีอุปสรรคในด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยให้เกิดการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสะอาดตามภาคีต่างๆ เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณต้องให้ความสำคัญกับงานประจำหรือภารกิจหลักของหน่วยงานก่อน ซึ่งเท่าที่ผ่านมาก็จะมีภารกิจเร่งด่วนที่สำคัญที่ต้องดำเนินงานก่อนทำให้ไม่สามารถแบ่งมาทำงานด้านเทคโนโลยีสะอาดด้วยได้
- ควรตั้งคณะกรรมการหลักในการประสานงานเรื่องแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการผลิตที่สะอาด ซึ่งทางผู้วิจัยได้ชี้แจงว่าขณะนี้ทางกรมควบคุมมลพิษกำลังดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับแผนแม่บทอยู่

ปิดการประชุม เวลา 16.00 น.

นางสาวสุนน สุเมธเชษฐปรีชา
ผู้บันทึกการประชุม